

Sygn. akt II AKa 222/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 sierpnia 2012 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w II Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący:	SSA Barbara Krameris (spr.)
Sędziowie:	SSA Edward Stelmasik SSA Cezariusz Baćkowski
Protokolant:	Anna Turek

przy udziale Prokuratora Prokuratury Apelacyjnej Marka Szczęsnego

po rozpoznaniu w dniu 23 sierpnia 2012 r.

sprawy **R. K.**

oskarżonej z art. 156 § 1 pkt 2 k.k. w zw. z art. 156 § 3 k.k. w zw. z art. 31§ 2 k.k.

z powodu apelacji wniesionej przez prokuratora i oskarżoną

od wyroku Sądu Okręgowego w Legnicy

z dnia 2 kwietnia 2012 r. sygn. akt III K 2/11

uchyla zaskarżony wyrok wobec oskarżonej R. K. i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w Legnicy do ponownego rozpoznania.

UZASADNIENIE

R. K. została oskarżona o to, że:

w nocy z 12 na 13 kwietnia 2010r. w mieszkaniu przy ul. (...) w G. wielokrotnie uderzając A. K. drewnianym kijem od szczotki, spowodowała u niego obrażenia w postaci trzech ran głowy, licznych krwiaków na stopach i nogach, ciągnących się do połowy łydek, licznych krwiaków na rękach i złamania żeber po stronie lewej, skutkujących silnym krwotokiem, stanowiących chorobę realnie zagrażającą życiu A. K., które to obrażenia skutkowały wykrwawieniem się A. K. i jego zgonem, czym działała na szkodę A. K., a zarzucanego jej czynu dopuściła się mając w stopniu znacznym ograniczoną zdolność pokierowania swoim postępowaniem

to jest o czyn z art. 156 § 1 pkt 2 kk w zw. z art. 156 § 3kk w zw. z art. 31 § 2 kk.

K. W. (1) oraz K. W. (2) zostali oskarżeni o to, że:

w okresie od 13 do 14 kwietnia 2010r. w G. działając wspólnie i w porozumieniu utrudniali postępowanie karne, pomagając R. K. (sprawcy przestępstwa ciężkiego uszkodzenia ciała ze skutkiem śmiertelnym A. K.) uniknąć

odpowiedzialności karnej, w szczególności w ten sposób, iż zacierali ślady przestępstwa chowając do piwnicy domu przy ul. (...) połamany kij od szczotki za pomocą którego R. K. uderzała męża A. K..

to jest o czyn z art. 239 § 1 kk.

Sąd Okręgowy w Legnicy wyrokiem z dnia 2 kwietnia 2012 r. sygn.akt III K 2/11

I. uznał oskarżoną R. K. za winną tego, że w nocy z 12 na 13 kwietnia 2010r. w G. woj. (...) działając umyślnie uderzała po całym ciele co najmniej 30 razy swojego męża A. K. drewnianym kijem od szczotki, w szczególności w głowę i klatkę piersiową powodując tym obrażenia głowy w okolicy skroniowo-ciemieniowo-potylicznej lewej i prawej, złamanie czterech żeber V, VI oraz VIII i IX, podbiegnięcia krwawe torebki tłuszczowej nerki lewej, a także liczne i rozległe podbiegnięcia krwawe tkanek miękkich w okolicy kończyn górnych i dolnych, szczególnie na tylnej ich powierzchni; a następnie pozostawiła pokrzywdzonego w tym stanie bez pomocy w następstwie czego na skutek ran na powłokach skórnych głowy doszło u A. K. do wstrząsu pourazowego spowodowanego utratą dużej ilości krwi, co wywołało chorobę realnie zagrażającą jego życiu, a w konsekwencji jego zgon, tj. czynu z art. 156 § 3 kk i za czyn ten **na podstawie art. 156 § 3 kk wymierzył jej karę 5 (pięciu) lat pozbawienia wolności,**

II. uznał oskarżonych: K. W. (1) i K. W. (2) za winnych popełnienia czynu opisanego w punkcie II części wstępnej wyroku stanowiącego przestępstwo z art. 239 § 1 kk i za czyn ten **na podstawie art. 239 § 1 kk wymierzył im kary po 1 (jednym) roku pozbawienia wolności,**

III. na podstawie art. 69 § 1 i 2 kk oraz art. 70 § 1 pkt 1 kk wykonanie orzeczonych wobec oskarżonych: K. W. (1) i K. W. (2) kar pozbawienia wolności warunkowo zawiesił na okres próby 2 (dwóch) lat,

IV. na podstawie art. 63 § 1 kk zaliczył oskarżonej R. K. na poczet orzeczonej wobec niej kary pozbawienia wolności okres jej zatrzymania i tymczasowego aresztowania w sprawie od dnia 15.04.2010r. do dnia 15.05.2010r.,

V. na podstawie art. 230 § 2 kpk zwrócił oskarżonej R. K. dowody rzeczowe wyszczególnione w wykazie dowodów rzeczowych k. 190 i 191 akt sprawy od pozycji 1 do pozycji 3 i z pozycji 5 i 10 oraz od pozycji 24 do pozycji 26, zaś oskarżonemu K. W. (2) dowód rzeczowy z pozycji 28 w postaci telefonu komórkowego marki S. (...),

VI. na podstawie art. 44 § 2 kk orzekł przepadek przez zniszczenie dowodów rzeczowych wyszczególnionych w wykazie dowodów rzeczowych k. 190 od pozycji 6 do pozycji 9, zaś dowody rzeczowe wyszczególnione od pozycji 11 do pozycji 18 i od pozycji 20 do pozycji 23 – pozostawił w aktach sprawy,

VII. na podstawie art. 624 § 1 kpk zwolnił oskarżoną R. K. od ponoszenia kosztów sądowych zaliczając je na rachunek Skarbu Państwa,

VIII. na podstawie art. 627 kpk oraz art. 2.1 pkt 3 ustawy z dnia 23.06.1973r. z późn. zm. o opłatach w sprawach karnych zasądził od oskarżonych: K. W. (1) i K. W. (2) koszty sądowe i wymierzył im opłaty po 180 złotych.

Powyższy wyrok zaskarżyli obrońca oskarżonej R. K. w całości oraz na niekorzyść oskarżonej R. K. Prokurator Rejonowy w Głogowie.

Obrońca oskarżonej zarzucił wyrokowi:

1. Naruszenie prawa procesowego poprzez obrazę następujących przepisów:

- art. 201 kpk poprzez zaniechanie dopuszczenia dowodu z przesłuchania biegłych sporządzających opinię psychiatryczną sprawie, pomimo, iż opinia sporządzona przez inny zespół biegłych sporządził opinię pozostającą w sprzeczności z opinią pierwotną, a także oddalenie wniosku dowodowego złożonego na rozprawie w dniu 29 marca 2012 roku o przeprowadzenie konfrontacji pomiędzy biegłymi wydającymi sprzeczne opinie,

- art. 7 kpk poprzez przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów i dokonanie oceny zebranych w sprawie dowodów w sposób dowolny i wybiórczy,

- art. 4 kpk poprzez skrajnie stronniczą ocenę materiału dowodowego i uwzględnienia okoliczności wyłącznie dla oskarżonych niekorzystnych.

2. Błędne ustalenia stanu faktycznego polegające na:

- przyjęciu, iż R. K. stosowała wobec A. K. przemoc fizyczną przed dniem 12.04.2010 roku,

- ustaleniu, że latem 2009 roku A. K. po uderzeniu przez oskarżoną R. K. stracił przytomność,

- ustaleniu, iż kij, jakim zadawała ciosy oskarżona złamał się w wyniku uderzenia w ciało pokrzywdzonego, podczas gdy z zeznań oskarżonej wynika, iż złamał się on w wyniku uderzenia w stojącą obok ławę,

- w chwili czynu oskarżona nie działała w stanie ograniczonej poczytalności w stopniu znacznym, co skutkowało pominięciem w kwalifikacji prawnej czynu art. 31 § 2 k.k.

Stawiając powyższe zarzuty obrońca oskarżonej wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd pierwszej instancji.

Prokurator zaskarżył wyrok w części dotyczącej orzeczenia o karze na niekorzyść oskarżonej R. K..

Na podstawie art. 438 pkt. 4 kpk zarzucił wyrokowi rażąco niewspółmierność kary 5 lat pozbawienia wolności wymierzoną R. K. za czyn z art. 156 § 3 kk, wynikającą z nadania nadmiernego znaczenia okolicznościom łagodzącym w postaci dotychczasowej niekaralności tej oskarżonej oraz wyrażonej przez nią skruchy w zakresie zarzucanego jej czynu, przy niedostatecznym uwzględnieniu szeregu okoliczności obciążających oskarżoną R. K. a w szczególności wysokiego stopnia agresji cechującej jej działania, niczym nie uzasadnionej brutalności jej zachowania wobec A. K. oraz stopnia społecznej szkodliwości zarzucanego jej czynu, co sprawia, że iż orzeczona przez Sąd kara w wysokości 5 lat pozbawienia wolności nie spełni wymienionych przez ustawodawcę celów, w zakresie prewencji ogólnej i indywidualnej oraz nie wpłynie na kształtowanie świadomości prawnej społeczeństwa.

Prokurator wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i wymierzenie R. K. kary 8 (ośmiu) lat pozbawienia wolności.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Słuszność zarzutu pierwszego zawartego w apelacji obrońcy oskarżonej, a mianowicie obrazy art. 201 kpk uzasadnia wniosek o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

W niniejszej sprawie opinię o stanie zdrowia psychicznego oskarżonej wydawały dwa zespoły biegłych.

Pierwszą opinię sądowo-psychiatryczną wydali lekarze psychiatrzy M. R. (1) i R. D. (1) w dniu 31 sierpnia 2010 r. (k. 246-247). W oparciu o przeprowadzone badanie oskarżonej oraz wyniki badania psychologicznego, przeprowadzonego przez biegłą psycholog R. N. (1) – biegli stwierdzili u oskarżonej zaburzenia osobowości co w obrazie klinicznym demonstruje się drażliwością, chwiejnością afektywną, skłonnością do działań i zachowań impulsywnych, obniżeniem kontroli emocji, spłyceciem krytycyzmu. Biegli orzekli, że w trakcie popełnienia zarzucanego czynu, ze względu na rozpoznanie zaburzenia oskarżona miała w stopniu znacznym ograniczoną zdolność pokierowania swoim postępowaniem – po myśli art. 31 § 2 kk.

W toku postępowania jurysdykcyjnego Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii sądowo-psychiatrycznej innych biegłych lekarzy psychiatrów, uznając, iż pierwsza opinia była zbyt lakoniczna (k. 342).

Kolejna para biegłych psychiatrów: J. B. (1) i A. J. (1) stwierdziły, że oskarżona w krytycznym czasie z powodu nasilenia emocji (związanych m.in. ze zniweczeniem planów podpisania umowy kredytowej w Urzędzie Pracy – SA)

i niedojrzałości osobowościowej miała ograniczoną w stopniu znacznym zdolność rozumienia znaczenia czynów i pokierowania swoim postępowaniem – w rozumieniu art. 31 § 2 kk (k. 363 – 369).

Po zweryfikowaniu dowodów i ustaleniu, iż w dniu następnym po dacie czynu oskarżona nie była umówiona na podpisanie umowy w Urzędzie Pracy z udziałem małżonka biegłe wydały opinię uzupełniającą, w której zmieniły stanowisko stwierdzając, iż wobec oskarżonej R. K. nie zachodzą warunki z art. 31 § 2 kk (k. 462- 464).

Wobec zaistniałej sytuacji obrońca oskarżonej R. K. złożył wniosek o przeprowadzenie konfrontacji pomiędzy oboma zespołami biegłych (k.464).

Sąd Okręgowy na podstawie art. 170 § 1 pkt. 2 i 5 wniosek oddalił uznając, że wyczerpującą opinię złożyły biegłe J. B. i A. J., zaś opinia pierwszych biegłych nie była oparta na wszystkich istotnych okolicznościach sprawy. Jednocześnie Sąd uznał, że konfrontowanie biegłych oprócz tego, że jest zbędne, prowadziłyby do przedłużenia postępowania karnego.

Kwestia poczytalności oskarżonego ma zawsze znaczenie kluczowe w sprawie albowiem wpływa na ustalenie winy sprawcy, a w przypadku zaistnienia warunków z art. 31 § 2 kk ma istotne znaczenie dla ustalenia stopnia winy, a w konsekwencji dla wymiaru kary.

W toku rozprawy przedczesnym było arbitralne stwierdzenie sądu orzekającego o nieprzydatności jednej z opinii. Zdyskwalifikowanie pisemnej opinii biegłych lekarzy psychiatrów R. D. i M. R., przy wspierającej ich stanowisko biegłej R. N. bez ich przesłuchania jest o tyle nieuprawnione, że druga para biegłych lekarzy psychiatrów J. B. i A. J. także pierwszy raz orzekły istnienie warunków z art. 31 § 2 kk.

Dla zajęcia stanowiska przez sąd co do wartości dowodowej opinii uzupełniającej biegłych J. B. i A. J., w której zmieniły diametralnie wnioski jak najbardziej pożądanym było zasięgnięcie uzupełniającej opinii pierwszej pary biegłych psychiatrów z udziałem psychologa, by móc rozstrzygnąć czy fakt, iż wizyta w ów wtorek 26 września nie była umówiona w Urzędzie Pracy wyklucza dotychczasowe wnioski biegłych o ograniczeniu w stopniu znacznym, możliwości pokierowania przez oskarżoną swoim postępowaniem (art. 31 § 2 kk).

Z reguły kontrowersje między opiniami skutkują wezwaniem biegłych autorów opinii na rozprawę. W sytuacji gdy wnosi o to strona uwzględnienie jej wniosku jest realizacją prawa do obrony.

W orzecznictwie utrwalone jest stanowisko, że oddalenie przez sąd wniosku o wezwanie na rozprawę główną biegłych lekarzy psychiatrów, którzy w toku postępowania przygotowawczego wydawali opinię o jego stanie zdrowia psychicznego i przez to uniemożliwienie mu i jego obrońcy zadanie im pytań stanowi rażące naruszenie prawa oskarżonego do obrony (zob. np. wyrok SN z 27 lutego 2002 r. V KKN 48/00, Lex nr 53055, wyrok SN z 1 kwietnia 2003 r. WA 14/03, OSNwSK 2003/1/687).

W innym judykacie Sąd Najwyższy stwierdził między innymi, że: „Niedopuszczalne jest przecież negowanie prawa stron do żądania przeprowadzenia wszystkich dowodów, w tym z opinii biegłego bezpośrednio, zaniechanie wezwania biegłego na rozprawę w sytuacji gdy strona deklaruje zamiar zadania mu szeregu pytań w związku z opinią sporządzoną na piśmie narusza nie tylko dyspozycję art. 170 kpk ale także stanowi istotne pogwałcenie prawa do obrony„. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 11 października 2006 r., IV KK 99/06, Lex nr 196949).

Zapewnienie realizacji prawa do obrony oskarżonego jest przejawem przestrzegania prawa do rzetelnego procesu (art. 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności).

Przed wydaniem orzeczenia przez sąd oskarżony musi mieć prawo uczestniczyć w postępowaniu dowodowym z uwzględnieniem zasady kontrydiktoryjności. Skoro biegli lekarze psychiatrzy powołani przez sąd w postępowaniu jurysdykcyjnym zmienili w ostatniej jego fazie w sposób zasadniczy wnioski opinii, wobec pojawienia się nowej okoliczności, to żądanie strony o skonfrontowanie biegłych psychiatrów wydających opinię w śledztwie korzystną dla oskarżonej z nowymi biegłymi obliżowało sąd do uwzględnienia żądania obrony.

Decyzja o oddaleniu wniosku stanowiła o naruszeniu zarówno art. 201 kpk jak i prawa do obrony oskarżonej określonego w art. 6 kpk. Ranga naruszanych przepisów powoduje, że zaskarżone orzeczenie nie mogło się ostać.

Wobec potrzeby dokonania precyzyjnych ustaleń w zakresie rodzaju i czasu powziętych przez oskarżoną informacji z Powiatowego Urzędu Pracy – uzupełnianie postępowania dowodowego w instancji odwoławczej tylko przez skonfrontowanie dwóch zespołów biegłych lekarzy psychiatrów byłoby przedwczesne. Przed przesłuchaniem biegłych niezbędne jest ściśle określenie jakie konkretnie zdarzenia i z jakiego czasu mogły wywołać u oskarżonej wysokie napięcie emocjonalne mogące wpłynąć na tak agresywne zachowanie wobec męża.

Zważyć należy, że prawidłowe ustalenia w zakresie poczytalności oskarżonej w aspekcie przyjęcia lub nie art. 31 § 2 kk będą stanowiły punkt wyjścia do ukształtowania orzeczenia o karze. W tej części wyrok Sądu Okręgowego kwestionuje bowiem oskarżyciel publiczny.

In concreto więc Sąd odwoławczy ograniczył rozpoznanie środków odwoławczych tylko do uchybienia pierwszego podniesionego w apelacji obrońcy oskarżonej tj. w zakresie naruszenia art. 201 i 170 kpk, co sprawia, że rozpoznanie pozostałych zarzutów zawartych w tej apelacji jak też w apelacji prokuratora stało się przedwczesne (art. 436 kpk).

Orzekając w sprawie po raz wtóry Sąd Okręgowy przeprowadzi postępowanie dowodowe w zakresie wyżej wskazanym. Dopiero po ścisłym ustaleniu faktów mogących mieć bezpośrednie znaczenie dla przebiegu zdarzenia oraz po wyjaśnieniu kwestii stanu zdrowia psychicznego oskarżonej i rozstrzygnięciu czy istnieją warunki z art. 31 § 2 kk władny będzie do prawidłowego ukształtowania orzeczenia o karze.

Przeprowadzając postępowanie dowodowe przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd pierwszej instancji skorzysta z uprawnienia zawartego w art. 442 § 2 kpk.

Z tych przyczyn orzeczono jak w części dyspozytywnej wyroku.